

Helsingfors/Mariehamn 14.2.2025**Nr 10/25****Hänvisning** Arbets- och näringsministeriets skrivelse
25.10.2024, VN/17593/2024.

Till Arbets- och näringsministeriet

Ärende

Arbets- och näringsministeriet har i skrivelse 25.10.2024 begärt att Ålandsdelegationen ger ett utlåtande över ett utkast till en regeringsproposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om artificiell intelligens.

Arbets- och näringsministeriet har senare begränsat sin begäran till att beträffande regeringspropositionens motiveringar omfatta endast det till svenska översatta kapitlet 11.6 "Ålands ställning och förhållande till självstyrelselagen för Åland".

Grunden för Ålandsdelegationens utlåtande

Enligt 56 § i självstyrelselagen för Åland ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. Till delegationens uppgifter hör således att såsom ett sakkunnigorgan ge utlåtande i frågor som gäller tillämpningen av självstyrelselagen. Ålandsdelegationen konstaterar dock att landskapets lagstiftningsbehörighet avgörs entydigt endast i samband med stiftandet av landskapslagar, som efter granskning av Ålandsdelegationen och i förekommande fall av Högsta domstolen, av republikens president antingen godkänns eller genom veto bringas att förfalla. Däremot sker i samband med riksdagens lagstiftning inte någon motsvarande bedömning av lagstiftningens tillämpning i landskapet Åland. Uppstår meningsskiljaktigheter i fråga om vissa förvaltningsbefogenheter kan frågan avgöras av Högsta domstolen enligt 60 § i självstyrelselagen.

Förslagets innehåll och syfte

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens och att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter, lagen om Finansinspektionen och lagen om verkställighet av böter ändras. Propositionens syfte är att verkställa Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 (nedan AI-förordningen). AI-förordningen faller delvis under rikets lagstiftningsbehörighet och delvis under landskapets lagstiftningsbehörighet. AI-förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, men den kräver också kompletterande nationell lagstiftning i.o.m. att medlemsstaterna ska utse nationella behöriga myndigheter för att uppfylla förordningens syften och införa bestämmelser om påföljderna för brott mot förordningen. Lagarna avses träda i kraft 2.8.2025.

Ålandsdelegationens utlåtande

I kapitlet "Ålands ställning och förhållande till självstyrelselagen för Åland", som Ålandsdelegationen förutsätts uttala sig om, ingår beskrivningar av dels områden som enligt självstyrelselagen för Åland utgör landskapsbehörighet och dels av områden som utgör riksbehörighet.

Rikslagstiftningen blir gällande på Åland till den del den reglerar rättsområden som utgör riksbehörighet. På basis av de föreslagna bestämmelsernas ordalydelse eller ovan nämnda kapitel i motiveringarna gör bestämmelserna inte specifikt anspråk på att vara tillämpliga på Åland inom landskapets behörighetsområden. Således torde bestämmelserna inte kunna utgöra någon behörighetsöverskridning till den del bestämmelserna, i fråga om landskapet, vore att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Omfattningen av landskapets lagstiftningsbehörighet och därav följande förvaltningsbehörighet avgörs entydigt endast i samband med landskapets eventuella stiftande av egna bestämmelser på området.

Ålandsdelegationen konstaterar även att på en punkt gör den föreslagna lagen om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens anspråk på att vara tillämplig även inom landskapets behörighetsområden. Enligt 6 § i den föreslagna lagen ska Transport- och kommunikationsverket vara den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 70.2 i AI-förordningen. Till denna del delar Ålandsdelegationen arbets- och näringsministeriets uppfattning om att det med stöd av 59 b § 3 mom. självstyrelselagen är riket som har behörighet att utse denna förvaltningsmyndighet.

Ålandsdelegationen konstaterar avslutningsvis att beskrivningen i kapitlet kunde kompletteras med att riket enligt 27 § 13 p. självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet gällande handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten, eftersom sjöfarten nämns.

Närvarande

Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Birger Klemt
sekreterare